

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК

SCIENTIFIC JOURNAL

2017-yil, 4-son (104)

GUMANITAR FANLAR SERIYASI

Tarix, Falsafa, Sotsiologiya, Filologiya, Pedagogika, Psixologiya, Iqtisodiyot, Huquqshunoslik

Samarqand viloyat matbuot boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tish tartibi 09-25.
Jurnal 1999-yildan chop qilina boshlagan va OAK ro‘yxatiga kiritilgan.

**BOSH MUHARRIR
BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARLARI:**

**R. I. XALMURADOV, t.f.d. professor
A. J. XOLIQOV, k.f.d.
A. M. NASIMOV, t.f.d., professor**

TAHRIRIYAT KENGASHI:

M. X. ASHUROV	- O‘zFA akademigi	J. D. ELTAZAROV	- fil.f.d., professor
T. M. MO‘MINOV	- O‘zFA akademigi	D. I. SALOHIY	- fil.f.d., professor
SH.A.ALIMOV	- O‘zFA akademigi	S. A. KARIMOV	- fil.f.d., professor
T.RASHIDOV	- O‘zFA akademigi	T. SH. SHIRINOV	- tar.f.d., professor
S. S. G’ULOMOV	- O‘zFA akademigi	M.D.DJURAKULOV	- tar.f.d., professor
N. N. NIZAMOV	- f.-m.f.d., professor	I. M. SAIDOV	- tar.f.d., professor
A. S. SOLEEV	- f.-m.f.d., professor	B. O. TO‘RAYEV	- fals.f.d., professor
I. A. IKROMOV	- f.-m.f.d., professor	A. S. BEGMATOV	- fals.f.d., professor
B. X. XO‘JAYAROV	- f.-m.f.d., professor	J.YA.YAXSHILIKOV	- fals.f.d., professor
I. I. JUMANOV	- f.-m.f.d., professor	M. Q. QURONOV	- ped.f.d., professor
E. A. ABDURAXMONOV	- k.f.d., professor	N. SH. SHODIYEV	- ped.f.d., professor
N. K. MUXAMADIYEV	- k.f.d., professor	E. G‘. G‘OZIYEV	- psixol.f.d., professor
J. X. XO‘JAYEV	- b.f.d., professor	SH. R. BARATOV	- psixol.f.d., professor
Z. I. IZZATULLAYEV	- b.f.d., professor	B. Q. QODIROV	- psixol.f.d., professor
Z. F. ISMAILOV	- b.f.d., professor	R. A. SEYTMURATOV	- i.f.d., professor
S. B. ABBOSOV	- geogr.f.d., professor	B. X. TO‘RAYEV	- i.f.d., professor
L. A. ALIBEKOV	- geogr.f.d., professor	X. X. XUDAYNAZAROV	- t.f.d., professor
A. A. ABULQOSIMOV	- geogr.f.d., professor		

MUNDARIJA/CONTENT/СОДЕРЖАНИЕ

TARIX/HISTORY		
Сайдов И.М. Сайдова Р.И.	Героизм узбекистанцев в общенародной войне – партизанском движении Белоруссии	4
Tursunmuratov T.	Markaziy Osiyoda yadro quroldan holi hudud yaratishning mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlashdagi o'rni	9
Egamberdiyeva A.M.	Sobiq ittifoq davrida bolalar uylarining faoliyati	15
Xoliqulova Sh.B.	Navoiy hududida konchilik sanoatining tarixi va buguni	17
Djurayeva G.M.	Uzbek-ASEAN cooperation and its perspectives	21
Nasrullahov M.I., Xasanov M.G.	Mustaqillik yillarda O'zbekistonda san'at sohasini rivojlantirishning huquqiy asoslari	28
FALSAFA/PHILOSOPHY		
G'affarova G.G'.	Virtuallikni yangicha tushunish: falsafiy asos	32
Xoshimov Sh.J. Xoshimova S.X.	Globallashuv va uning ijtimoiy hayotdagi "Ommaviy madaniyat" ga ta'siri	35
SOTSILOGIYA/SOCIOLOGY		
Nayimov O.M.	Модель социальной адаптации воспитанников интернатных учреждений к новым условиям жизнедеятельности	40
Saitqosimov A.	Fuqarolik jamiyati ochiqligini ta'minlashda jamoatchilik nazoratining o'rni	45
Tagiyeva G.G.	Ijtimoiy hamjihatlikni anglashda sotsial yondashuvlar	49
Очилов Б.Б.	Пересмотр приоритетов США в центральной азии в период первой администрации Дж.Буша-мл.	53
FILOLOGIYA/PHILOLOGY		
Малиновский Е.А.	Лексика и фразеология с религиозной окраской в художественной прозе Л.Н.Толстого (на материале «словаря православной лексики»)	60
Axmedova D.	XII asr shoiri shatranjiy samarqandiy ijodiyotida qit'aguylikning tutgan o'rni	65
Xursanov D.B.	Shavkat Rahmon she'riyatida makon va zamon tasviri	67
Yarashov Sh.J.	Amir Xusrav Dehlaviy g'azallarida «Gul» timsolining badiiy va semantik sharhi	70
Yo'ldoshev M. Mahmatmurodov Sh. Qurbanov U.	Sayid Rizo Alizoda tavalludining 130 yilligi oldidan marifatparvar, tarjimon va jurnalist	74
Valiyev T.Q.	O'zbek milliy lug'atchiligidagi "Yo'l sozlik atamalarining ma'nolarini izohlash" masalasi	76
Ахмедова Д.Р.	Стилистическая оценка разрядов имен прилагательных в персидском языке (На материале газетных текстов)	81
Ряснянская Р.А.	Структурно-семантическая характеристика основного концепта «Волшебство», малых концептов и лексического окружения основного концепта	84
Kayumov N.	Tashxis va jonlantirish san'atining tarixi va nazariy masalalari	88
Салиева З.И.	Развитие диалогических навыков у студентов языкового вуза: методика и практика обучения	92
Ashurova X.S.	Noji Muin Shukrullo o'g'lining hayoti va ijod yo'li	95
Акбаров А.	Использование технологий в освоении и преподавании второго языка: изучение английского языка как иностранного	98
PEDAGOGIKA/PEDAGOGICS		
Abdunosirova X.E.	Barkamol avlodni tarbiyalashda mакtabdan tashqari ta'limning roli	107
Elmuratova U.F.	Inson manfaatlarini ta'minlashda ta'lim tizimining roli	110

Boltaev B. R. Kozimov J. Dj.	Xonandalik ovozini shakllantirishda vocal mashqlarining ahamiyati	113
Максуджонова А.К.	Роль правовой культуры в повышении духовности молодежи Узбекистана	118
Zohidova S.	Innovatsion yondashuvlar asosida bo‘lajak o‘qituvchilarni kasbiy ijtimoiylashtirish tizimi	121
Shodiyev N. Sulaymanova D.	Umumiy psixologiya fanini o‘rganish jarayonida ta’limiy-milliy qadriyatlardan foydalanish	126
Mamatqulov X.A.	Pedagoglarda xorijiy tillar bo‘yicha kasbiy kompetentlikni rivojlantirish axborot-metodik ta’minotining didaktik tamoyillari	131
Мустафакулов А.А.	O совершенствовании подготовки педагогических кадров в условиях всеобщего менеджмента качества	134
Nazarova Z.	O‘quvchi-yoshlarning ijodkorlik kompetentsiyasini shakllantirishda hamkorlik texnologiyasi	137
Eshnazarov J. Xalmatova N.B	Jismoniy tarbiya darslarida o‘quvchilarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish	141
Ахмедова Ш.Б.	Эмоциональное выгорание педагога	144
Qosimov Sh.U.	O‘quv ustaxonalarida trenajerlardan foydalanish	148
Avliyakulov N. X. , Musayeva N. N.	Imom Buxoriy ta’limotida uzlusiz ta’lim g‘oyasining irmoqlari	152
PSIXOLOGIYA/PSYCHOLOGY		
Jo’raqulova D.F.	Shaxsda aybdorlik hissining yuzaga kelishi va uning psixologik hususiyatlari	155
Masharipov Y.	Sport musobaqasi psixologiyasining tavsifi va tahlili	159
Абидова З.А.	Понятийные аспекты феномена «Толерантность»	165
Zakirova M.S. Djuxonova N.H.	Shaxsning shakllanishida milliy qadriyatlarning o‘rni	169
Shamsiyev O‘. Murodov K.	Shaxs genezisi muammosi	173
IQTISODIYOT/ECONOMICS		
Safarov B. Buzrukova M.	Globallashuv sharoitida ta’lim sifatini ta’minlashda ilg‘or xorijiy tajribalar tahlili	176
Kuvondikov Sh. Hasanov H.	Xizmat ko’rsatish va servis sohalarini rivojlantirishda muhim yo’nalishlar	183
Boboqulov B.M. Sharipov S.B.	Bilimlarni boshqarish: metodologik nuqtai nazar	185
HUQUQSHUNOSLIK/LAW		
Muqimova M.Z., Kuldashev M..	Ma’naviy zararni qoplashning ayrim masalalari	190
MUALLIFLARGA/FOR AUTHORS		
		194

UDK: 15(575.1)

SHAXSNING SHAKLLANISHIDA MILLIY QADRIYATLARNING O'RNI**M.S.Zakirova, N.H.Djuxonova***Farg'onan davlat universiteti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada shaxsni shakllanishi, unda shaxsga xos fazilatlarning tarkib topishida milliy qadriyatlarning o'rni yoritib berilgan. Mazkur muammo ilmiy jihatdan tadqiq qilingan.

Kalit so'zlar: qadriyatlar, urf-odatlar, an'analar, marosim, milliy ruh, xalq og'zaki ijodi, tarixiy meros.

Роль национальных ценностей в формировании личности

Аннотация: В данной статье раскрываются роль и значение национальных ценностей как факторы формирования личности. Данная проблема исследована с научной точки зрения.

Ключевые слова: ценности, традиции, национальные чувства, устное народное творчество, историческое наследие.

Role of national values in formation of personality

Abstract: In this article the role and importance of the national values are discussed as factors of formation of personality. This problem is studied from scientific view.

Keywords: valuables, traditions, national feelings, national speaking creation, historical heritage.

Mustaqillik yillarda xalqimizning ma'naviy-ilmiy merosini o'rganish va unga munosib baho berish muhim vazifalardan biriga aylandi. Zero, O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A.Karimov o'zining "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida quyidagilarni alohida ta'kidlagan edi: "Ajodolarimiz tafakkuri va dahosi bilan yaratilgan eng qadimgi tosh yozuv va bitiklar, xalq og'zaki ijodi namunalaridan tortib, bugungi kunda kutubxonalarimiz xazinasida saqlanayotgan ming-minglib qo'lyozmalar, ularda mujassamlashgan tarix, adabiyot, san'at, siyosat, axloq, falsafa, tibbiyat, matematika, mineralogiya, kimyo, astronomiya, me'morlik, dehqonchilik va boshqa sohalarga oid qimmatbaho asarlar bizning buyuk ma'naviy boyligimizdir. Bunchalik katta merosga ega bo'lgan xalq dunyoda kamdan-kam topiladi" (1. 30-31b).

Qadriyatlarimiz, urf-odatlarimiz, an'analarimiz, marosim va bayramlarimiz yoshlarni ma'naviy kamol toptirishda muhim ahamiyatga ega. Bu milliy qadriyatlarmizda xalqimizning milliy ruhi, ma'naviy olami zuhur etadi va bu go'zal tuyg'ular bolalikdan bizning ongu shuurimizdan mustahkam o'rin oladi. O'zlikni anglash insonning kamol topishdagi muhim jarayon bo'lib, ma'naviy-axloqiy tarbiyaning bosh vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki ma'naviy-axloqiy jihatdan yetuk kishigina o'zligini anglab yetadi. O'zligini anglagan inson har tomonlama rivojlangan, ongi yuksalgan, insoniy burchini teran anglab yetgan bo'ladi. omillardan biri milliy qadriyatlardir. Milliy qadriyatlar, aytish mumkinki, ular orasida eng muhim, hal qiluvchi ahamiyatga ega vosita hisoblanadi.

Qadriyat muayyan bir xalq turmush turzi, ijtimoiy taraqqiyotida asrlar davomida shakllanadi va sayqal topadi. Mana shunday takomil topgan oliy qadriyatlarning millatning o'ziga xosligini, turmush tarsi, tarixini namoyon etadi. Urf-odat, rasm-rusum, marosimlar, bayramlar xalqimiz hayotida nihoyatda ko'p va xilma-xildir. Ularning shakllanishi, taraqqiyot darajasi ham o'ziga xos tarixiy yo'lni bosib o'tgan. Qadriyatdarning hayotdagn o'rni va ahamiyati baholash tufayli belgilanadi. Baholash esa insonlarning ehtiyojlari, manfaatlari, maqsadlari, qiziqishlaridan kelib chiqadi. Qadriyat deyilganda inson va insoniyat uchun ahamiyatli bo'lgan, millat, elat va ijtimoiy guruhlarning manfaatlari va maqsadlariga xizmat qiladigan tabiat va jamiyat hodisalari majmui tushunilmog'i lozim. Shu o'rinda biz milliy qadriyatlardan tizimini shaxs shakllanishiga ta'sini o'rganish uchun ilmiy tadqiqot o'tkazdik.

Biz shaxsning shakllanishida milliy qadriyatlarning tizimli ta'sirini o'rganish maqsadida anketa savolnomasini tuzib chiqdik. Natijalarni bir yoqlama bo'lmashligi uchun respondentlarni turli yosh va guruh a'zolaridan tanlab oldik. Bizning tadqiqotimizda Rishton tumani XTMFMTTE bo'limiga qarashli 40-son umumta'lim maktabi 15 nafat bitiruvchi o'quvchilar, 18 nafar psixologiya uchqonchiligi 3

bosqich talabalari, 15 nafar o‘zbek oilalaridagi ota-onalar qatnashdilar. Anketa so‘rovnomasida qadriyatlardan xalq og‘zaki ijodi- bu “Xalq og‘zaki ijodi” deb nomlandi, unda a) ertaklar; b) maqol va matallar; d) dostonlar; ye) laparlar va qo‘shiqlar; j) teatr, qo‘g‘irchoq o‘yini; g) topishmoq va chistonning shaxsni shakllanishidagi o‘rni va ular kishida qanday sifatlarni shakllanishiga ta’sirini o‘rganish maqsad etib qo‘yildi.

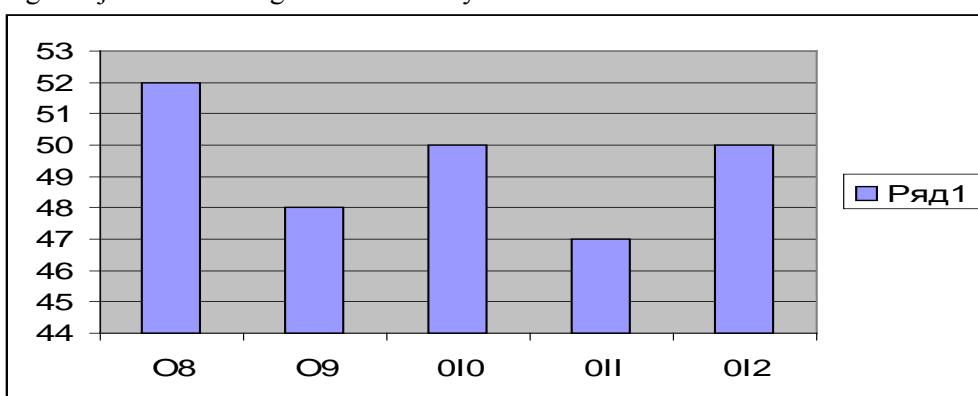
Anketa so‘rovnomasining 2- bo‘limi “Tarixiy meroslar” deb nomlanib, unda a) tarixiy asarlar; b) tarixiy shaxslar; d) tarixiy obidalar; ye) muzeylar; j) milliy an‘analar va odatlar; g) milliy bayramlar i) milliy hynarmandchilikning shaxsni shakllanishiga ta’sirini o‘rganishga qaratilgan.

O‘tkazilgan anketani “Xalq og‘zaki ijodi” deb nomlangan bo‘limda respondentlarning natijalarini tahlil etdik.

1-jadval. Ertaklarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari

№	08	09	010	011	012
I	15	6	10	8	11
II	10	9	8	10	10
III	5	9	12	12	11
IV	11	12	8	11	7
V	11	12	12	6	11
Jami	52	48	50	47	50

1 -jadvaldagi natijalarni 1-rasm grafikda tasvirlaymiz.

Birinchi bo‘limning punktlari bo‘yich natijalar shu ko‘rinishda tahlil etildi.

2. Tarixiy meroslar deb nomlangan bo‘limi bo‘yicha.

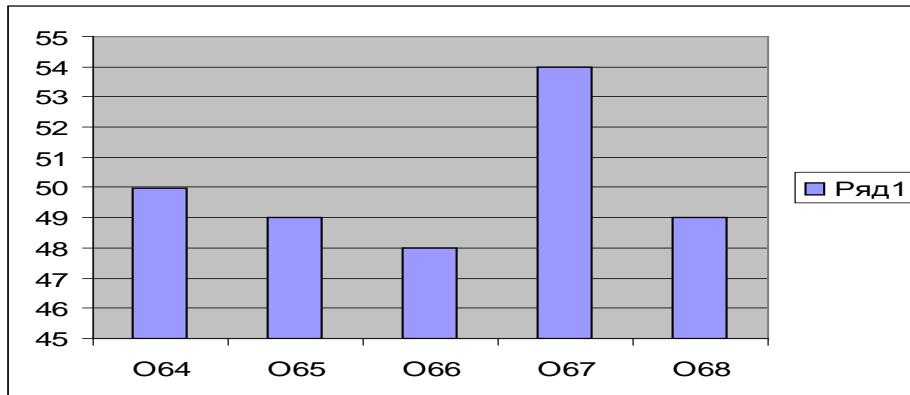
b) Tarixiy shaxslar. Bu yo‘nalishga munosabatlar respondentlar tomonidan quyidagicha ko‘rsatgichni berdi.

Inson o‘zining buyuk bobolari orqali o‘zini anglaydi, qanday insonlarning avlodи ekanligini tushunib yetadi va ularga o‘xshashga intiladi. Quyida shu bandga bildirilgan munosabatlar natijalarini keltiramiz.

2-jadval. Tarixiy shaxslarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari

№	064	065	066	067	068
I	9	11	3	7	20
II	4	7	12	13	14
III	12	9	11	14	4
IV	9	14	9	13	5
V	16	8	13	7	6
Jami	50	49	48	54	49

Agar biz 2 – jadvalni 2-grafik ta’svirlamoqchi bo‘lsak quyidagicha bo‘ladi.

Ikkinci bo‘limning punktlari bo‘yich natijalar shu ko‘rinishda tahlil etildi.

3-jadval. Anketa so‘rovnomasini bo‘yicha respondentlarning javoblarini umumiy ko‘rsatkichi

“Xalq og‘zaki ijodi” deb nomlangan bo‘limi bo‘yicha					
Asotir, mif, afsonaning shaxs shakllanishiga ta’siri bo‘yicha	01	02	03	04	05
	50	50	50	50	44
Ertaklarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	08	09	0I0	0II	0I2
	52	48	50	47	50
Maqol va matallarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	015	016	017	018	019
	49	44	40	47	46
Dostonlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	022	023	024	025	026
	58	50	50	51	53
She’riyat va nazmlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	029	030	031	032	033
	50	53	48	50	50
Lapar va qo‘schiqlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	036	037	038	039	040
	48	50	46	50	52
Topishmoq chistonlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	043	044	045	046	047
	43	50	50	50	50
Teatr va qo‘gorichoq o‘yinlarining shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	050	051	052	053	054
	49	49	50	52	43
Tarixiy meroslar deb nomlangan bo‘limi bo‘yicha					
Tarixiy asarlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	057	058	059	060	061
	50	49	51	51	52
Tarixiy shaxslarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	064	065	066	067	068
	50	49	48	54	49
Tarixiy obidalarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	071	072	073	074	075
	51	44	50	50	49
Muzeylarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	078	079	080	081	082
	45	50	49	49	51
Milliy urf-odatlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	085	086	087	088	089
	48	51	50	50	49
Milliy bayramlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	092	093	094	095	096
	49	50	51	50	50
Milliy hunarmandchilikning shaxs shakllanishiga ta’siri bo‘yicha	099	0100	0101	0102	0103
	50	51	51	49	49

Ushbu natijalarini ishonchlilik darajasini matematik tahlil qildik va quyidagi formalardan foydalandik.

$$r = \frac{E_x Y - \frac{(E_x)(E_y)}{n}}{\sqrt{\frac{n}{C_1 + C_2}}} \quad C_1 = E_x^2 - \frac{(E_x)^2}{n} \quad C_2 = E_y^2 - \frac{(E_y)^2}{n}$$

$$C_1 = E_x^2 - \frac{(E_x)^2}{n} = 570 - \frac{50^2}{5} = 570 - 500 = 70$$

$$C_2 = E_y^2 - \frac{(E_y)^2}{n} = 568 - \frac{50^2}{5} = 568 - 500 = 68$$

$$r = \frac{\frac{E_x Y - \frac{(E_x)(E_y)}{n}}{\sqrt{\frac{n}{C_1 + C_2}}}}{\sqrt{\frac{70 + 68}{4760}}} = \frac{\frac{568 - \frac{50 \cdot 50}{5}}{\sqrt{138}}}{\sqrt{\frac{138}{4760}}} = \frac{68}{68,9} = 0,9$$

Ushbu tarzda barsha bo‘limlar bo‘yicha ishonchlilik darjasini aniqlaydi.

	II	III	IV	V
“Xalq og‘zaki ijodi” deb nomlangan bo‘limi bo‘yicha	0,8	0,9	0,9	0,8
Asotir, mif, afsonaning shaxs shakllanishiga ta’siri bo‘yicha	0,8	0,9	0,8	0,8
Ertaklarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,8	0,9	0,8	0,8
Maqol va matallarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,9	0,9	0,9	0,9
Dostonlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,8	0,9	0,9	0,9
She’riyat va nazmlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,6	0,7	0,8	0,8
Lapar va qo‘schiqlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,9	0,9	0,9	0,7
Topishmoq chistonlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,9	0,9	0,8	0,9
Teatr va qo‘goirchoq o‘yinlarining shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,9	0,9	0,7	0,8
Tarixiy meroslar deb nomlangan bo‘limi bo‘yicha	II	III	IV	V
Tarixiy asarlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,8	0,9	0,9	0,8
Tarixiy shaxslarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,8	0,8	0,8	0,9
Tarixiy obidalarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,9	0,9	0,9	0,9
Muzeylarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,8	0,8	0,8	0,9
Milliy urf-odatlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,9	0,9	0,9	0,9
Milliy bayramlarning shaxs shakllanishiga ta’siri natijalari bo‘yicha	0,7	0,7	0,8	0,8
Milliy hunarmandchilikning shaxs shakllanishiga ta’siri bo‘yicha	0,9	0,8	0,6	0,8

Olib borilgan tadqiqotlarimiz natijasida quyidagi xulisaga keldik:

Natijalardan ko‘rinib turibdiki, shaxsda shaxsga xos ijobiyl fazilatlarni shakllanishada qadriyatlar muhim vositalarda biri ekan. Ta’lim-tarbiya jarayonida qadriyatlar tizimidan foydalanish bolalarga zavq-shavq bag‘ishlaydi. Insonga xos ijobiyl va salbiy fazilatlarni ajratishga va o‘zlarini qanday tutishga o‘rganadilar. Avloddan-avlodga o‘tib kelayotgan qadriyatlar tizimi shaxsning tevarak-dunyo va shaxslararo munosabatlar bilan tanishtirishning eng qiziqarli, unga zavq-shavq bag‘ishlovchi va bolaning xulqiga irodaviy zo‘riqishlarsiz, engillik bilan ta’sir ko‘rsatuvchi vositadir. Shu tariqa bolalar hayot va shaxslararo munosabat bilan tanishadilar. Hozirjavoblik va topqirlikka o‘rganadilar. Kishi shaxsga xos fazilatlarning mohiyatini sekin- asta yoshi ortishi birlan tushunib boradilar. Shu jarayonda bola “yaxshi” va “yomon” tushunchalarining mohiyatini tushunib uni taqqoslay boshlaydi. Buyuk ajdodlarimiz tomonidan yaratilgan yuksak madaniyat va ilmiy kafshiyotlar jamiyatimizning oliv qadriyati bo‘lgan — insonning dunyoqarashini shakllantirish va rivojlantirishda katta ahamiyat kasb etadi. O‘z xalqining ko‘p asrlik boy tarixi, ajoyib ma’naviy merosi bilan haqli ravishda faxrlanish tuyg‘usi, o‘tmishni qumsash emas, balki qadimiy tarixni, xalq yaratgan moddiy va ma’naviy boyliklarni kengroq o‘rganish va ochib berish, ularni yangi avlodlar tomonidan ajdodlar merosi sifatida o‘zlashtirishni ta’minlashdan iboratdir. Xalq og‘zaki ijodi yoshlarga milliy tarbiya berish va boshqa xalq vakillariga hurmatni tarkib toptirish vositasidir.

Bu natijalarga tayangan holda ushbu tavsiyalarni havola etamiz:

1. Shaxsning shakllanishida nafaqat o‘zbek xalq qadriyatlari balki turli millatlarning qadriyatlaridan foydalanib borish bolaning dunyoqarashini, bilim darajasini oshirish, dunyonи anglashga yordam berishini hisobga olib ta’lim-tarbiya tarbiya jarayonida undan tizimli foydalanish maqsadga muvofiq.

2. Shaxsning shakllanishida milliy qadriyatlarga hurmat, milliy o‘zlikni anglash va boshqa millat vakillariga hurmatni tarkib toptirshda muhim o‘rin egallashini yodda tutish kerak.

3. Umuminsoniy qadriyatlar insoniyat tamadduni taraqqiyot bosqichlari tajribalarini o‘zida mujassam etgan, eng ezgu tuyg‘ularga yo‘g‘rilgan va komillik sari da’vat etuvchi ma’naviyruhiy tushunchalar darajasiga ko‘tarilishini anglagan holda shaxs shakllanishida umuminsoniy va milliy qadriatlardan uyg‘un holda foydalanish samaralidir.

4. Shaxs shakllanishida umuminsoniy va milliy qadriyatlaridan foydalanish bilan birgalar haqida tushunchalar berib borish ham maqsadgga muvofiqdir.

5. Qadriyatlarning bola shaxsini shakllanishidagi o‘rni muhimligini hisobga olib, bolaning ta’lim- tarbiyasida yoshiga mos ravishda uning turlaridan reja asosida, muntazam foydalanib borish maqsadga muvofiqdir.

6. Qadriyatlaridan eng qiziqarli, unga zavq-shavq bag‘ishlovchi va bolaning xulqiga irodaviy zo‘riqishlarsiz, engillik bilan ta’sir ko‘rsatuvchi vosita ekanligiga e’tiborni qaratating.

Adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – T.: “O‘zbekiston”, 2008. – 182b
2. Jabborov I.M. “O‘zbek xalq etnografiyasi” T., 1990. 142b.
3. Tulenov J. Qadriyatlar falsafasi. T., 1997. 250 b

UDK:159.923

SHAXS GENEZISI MUAMMOSI

O‘.Shamsiyev, K.Murodov

O‘zbekiston milliy universiteti

Annotatsiya. Maqolada zamonaviy oila munosabatlari, oilada onaning roli, oilaning psixologik muhiti va bu jarayonlarga obyektiv baho beriladi.

Kalit so‘zlar: ona, oila, zamonaviy oilaviy munosabatlar, oilaviy psixologik muhit, kelajak avlod.

Проблема генезиса личности

Резюме. В данной статье изучены взаимоотношения современных семей, роль матери в семье, семейный психологический климат и даются объективные оценки этим процессам.

Ключевые слова: мать, семья, современные семейные отношения, семейный психологический климат, подрастающее поколение.

The problem of personality genesis

Abstract. In this article modern family relationships, role of mother in the family, family and psychological climate and provides objective evaluation of these processes are studied.

Keywords: mother, family, modern family relationships, psychological climate, younger generation.

Maktabgacha yoshdagagi bolaning shaxs sifatida rivojlanish jarayoni va uning oilaviy munosabatlar bilan aloqalarini tadqiq etish shuni ko‘rsatadiki, mazkur yoshdagagi inson o‘zini-o‘zi anglash jarayoni juda faol bo‘lib, unda “Men” konsepsiyaning shakllanishi muhim bosqich hisoblanadi (L.S.Vigotskiy, A.N.Leontev, D.B.Elkomin, M.I.Lisina, V.S.Muxina va b.). Biroq, o‘zini-o‘zi anglash, “Men” konsepsiysi, “Men” obrazzi tizimi kabi atama va tushunchalar o‘rtasidagi farqlar bizni aynan nimani tadqiq etayotganligimizni tushunish uchun, umuman, o‘zini-o‘zi anglash muammosiga murojaat etishga majbur qiladi. Bizni qiziqtirayotgan o‘zini-o‘zi anglash genezisi muammolarini chuqur ko‘rib chiqishga yaqinroq (yaqindan) yondashish uchun oxirgi paytlarda tobora ommalashib borayotgan fanlararo (transdissiplinar) yondashuvni qo‘llash hamda kelgusi nazariy va eksperimental tadqiqotlarimiz uchun negiz sifatida xizmat qiluvchi asosiy tushuncha va farazlarning tizimli tahlilini qilishga to‘g‘ri keladi.

O‘zini-o‘zi anglash masalasi dolzarb bo‘lib, insonning borliqqa nisbatan munosabati, ongi, o‘zini anglashining ijtimoiy, falsafiy asoslari psixologiyadan tashqari sotsiologiya, falsafa fanlarida ham o‘rganiladi. Biz maqola maqsadlaridan kelib chiqqan holda uning ijtimoiy borliqqa aloqador xususiyatlari o‘rganilgan ayrim tadqiqotlarga e’tiborni qaratamiz. Psixologiya nuqtai nazaridan – ong insongagina xos bo‘lgan ruhiy aks ettirishning oliy darajasi. U faolligi, intiluvchanligi, refleksivligi,

MUALLIFLAR DIQQATIGA!

Hurmatli mualliflar, maqola muallif tomonidan qog'ozda chop etilgan va elektron shaklida taqdim qilinishi shart. **Maqolada quyidagi bandlar:** UDK, ishning nomi (o'zbek, rus va ingliz tillarida), maqola hammualliflarining ro'yxati (to'liq familiya, ismi, otasining ismi – o'zbek, rus va ingliz tillarida), muallif haqida ma'lumotlar: ish joyi, lavozimi, pochta va elektron pochta manzili; maqola annotatsiyasi (300 belgigacha, o'zbek, rus va ingliz tillarida), kalit so'zlar (5-7, o'zbek, rus va ingliz tillarida) bo'lishi lozim.

MAQOLALARGA QO'YILADIGAN TALABLAR!

Maqolalarning nashr etilishi uchun shartlar nashr etilishi mo'ljallangan maqolalar dolzarb mavzuga bag'ishlangan, ilmiy yangilikka ega, muammoning qo'yilishi, muallif tomonidan olingen asosiy ilmiy natijalar, xulosalar kabi bandlardan iborat bo'lishi lozim; ilmiy maqolaning mavzusi informativ bo'lib, mumkin qadar qisqa so'zlar bilan ifodalangan bo'lishi kerak va unda umumiyl qabul qilingan qisqartirishlardan foydalanish mumkin; "Ilmiy axborotnoma" jurnali mustaqil (ichki) taqrizlashni amalga oshiradi.

MAQOLALARNI YOZISH VA RASMIYLASHTIRISHDA QUYIDAGI QOIDALARGA RIOYA QILISH LOZIM:

Maqolalarning tarkibiy qismlariga: kirish (qisqacha), tadqiqot maqsadi, tadqiqotning usuli va obyekti, tadqiqot natijalari va ularning muhokamasi, xulosalar yoki xotima, bibliografik ro'yxat. Maqola kompyuterda Microsoft Office Word dasturida yagona fayl ko'rinishida terilgan bo'lishi zarur. Maqolaning hajmi jadvallar, sxemalar, rasmlar va adabiyotlar ro'yxati bilan birgalikda doktorantlar uchun 0,25 b.t. dan kam bo'limasligi kerak. Sahifaning yuqori va pastki tomonidan, chap va o'ng tomonlaridan - 2,5 sm; oriyentatsiyasi - kitob shaklida. Shrift - Times New Roman, o'lchami - 12 kegl, qatorlar orasi intervali - 1,0; bo'g'in ko'chirish - avtomatik. Grafiklar va diagrammalar qurishda Microsoft Office Excel dasturidan foydalanish lozim. Matndagi bibliografik havolalar (ssilka) kvadrat qavuda ro'yxatda keltirilgan tartibda qayd qilish lozim. Maqolada foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati keltirilishi lozim. Bibliografik ro'yxat alfavit tartibida - GOST R 7.0.5 2008 talablariga mos tuziladi.

- Ikki oyda bir marta chiqadi.
- "Samarqand davlat universiteti ilmiy axborotnomasi"dan ko'chirib bosish faqat tahririyatning yozma roziligi bilan amalga oshiriladi.
- Mualliflar maqolalardagi fakt va raqamlarning haqqoniyligiga shaxsan mas'ul.

MAQOLAGA QUYIDAGILAR ILOVA QILINADI:

- Yo'llanma xati;
- Ekspert xulosasi.

E-mail: axborotnoma@samdu.uz

SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTNOMASI

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК

SCIENTIFIC REPORTS

Mas’ul kotib
Musahhih
Texnik muharrir

X.Sh.Tashpulatov
M.M. Ro‘ziboyev
S. D. Aronbayev

Muharrirlar:

E. U. Arziqulov	- f.-m.f.n., dotsent
O. R. Raxmatullayev	- geogr.f.n., dotsent
B. S. G’oyibov	- t.f.n., dotsent
I.Sulaymonov	- f.f.n., dotsent
A.I.Inatov	

Mas’ul muharrirlar:

D. M. Aronbayev	- k.f.n., dotsent
A. Sh. Yarmuxamedov	- f.-m.f.n.
R.Toshquvatova	- fals.f.n., dotsent

Muassis: Samarqand davlat universiteti
Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
Telefon: (0 366) 239-14-07, Faks: (0 366) 239-13-87
e-mail: axborotnoma@samdu.uz

SamDU «Ilmiy axborotnoma» jurnali tahririyati kompyuterida terildi.
Bosishga 31.08.2017 yilda ruxsat etildi. Qog‘ozo’lchami A-4. Nashriyot hisobtabog‘i 10,00.
Buyurtma raqami 114. Adadi 500 nusxa.

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
SamDU bosmaxonasida chopetildi.